

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Перехід України до ринку зумовив зміну парадигми обліку. Якщо раніше розвивалася єдина система бухгалтерського обліку, що обслуговувала єдиного власника - державу, то в умовах появи багатьох власників облік повинен адаптуватися до їх вимог. Основною вимогою тут є одержання реальної правдивої інформації про вартість бізнесу з метою управління ним в інтересах власника.

Сьогодні реально у розпорядженні власника або менеджера, який за його дорученням управляє бізнесом, є дані фінансового обліку. В фаховій пресі сьогодні йдуть дискусії, захищаються дисертації на користь управлінського обліку, контролінгу, стратегічного обліку. Проте на практиці реально існує поки що фінансовий облік, який є єдиним обов'язковим видом обліку і тому ведеться на кожному підприємстві.

Чи відповідає він вимогам формування інформаційного ресурсу для управління підприємством в умовах ринку? Сьогодні на це питання можна відповісти однозначно - ні. Фінансовий облік мало пристосований для потреб внутрішнього користувача. Власнику, керівнику, менеджеру для управління бізнесом недостатньо інформації фінансового обліку. Це є вагомим аргументом на користь формування відокремлених інформаційних систем для вирішення тих чи інших управлінських задач. Разом з тим паралельне існування декількох інформаційних систем робить інформаційне забезпечення громіздким та дорогим. Для побудови ефективної інформаційної системи необхідним є використання принципу єдиного інформаційного потоку з максимальним використанням можливостей існуючого фінансового обліку.

Проблематичність використання даних фінансового обліку в управлінні має причини як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Об'єктивною причиною слід вважати те, що фінансовий облік стандартизований, він базується на усталених принципах. В цьому його переваги, але в цьому і його обмеженість, яка особливо проявляється при швидких змінах економічного середовища.

Сьогодні відбуваються суттєві зміни в структурі капіталу. Інформатизація суспільства і бізнесу викликає зростання інтелектуального капіталу. Більша частина ринкової вартості компанії в сучасній економіці створюється завдяки ефективному використанню інтелектуального капіталу та його складових: людського капіталу, інноваційного, клієнтського, тощо.

Разом з тим, відображати такі ресурси в якості активів у вітчизняному фінансовому обліку проблематично, оскільки: ділова репутація не є ідентифікованим активом і її вартість неможливо достовірно визначити; знання та кваліфікації персоналу невіддільні від робочої сили та важко забезпечити контроль за очікуваними економічними вигодами; створені на підприємстві торгові марки, клієнтські бази даних не визнаються активом через неможливість розмежування витрат на їх створення та витрат на розвиток підприємства. Разом з тим інтелектуальний капітал та інвестиції в нього є джерелом майбутніх вигод, а тому повинні відображатися в фінансовому обліку.

В окремих випадках основою оцінки стає навіть не поточна, а потенційна корисність, а ціна залежить від обставин, які важко охарактеризувати та спрогнозувати. Як результат, власнику, інвесторам надається консервативна, далека від реальності оцінка вартості бізнесу.

Таким чином, формування інформаційних ресурсів для ефективного управління бізнесом в системі бухгалтерського обліку вимагає переосмислення окремих понять та категорій фінансового обліку, таких, як предмет, об'єкти обліку, оцінка окремих об'єктів обліку, зокрема, репутація фірми, людський капітал, гудвіл тощо, а також бізнесу в цілому. А це, в свою чергу, викликає необхідність глибоких досліджень теорії та методології обліку.

Проблематичність використання інформації фінансового обліку для управління зумовлена і причинами суб'єктивного характеру. Адже вартість бізнесу суттєвим чином залежить від методів та способів формування інформації. Законодавче регламентування фінансового обліку допускає можливість застосування альтернативних варіантів при визначенні методик та процедур побудови обліку. Отже якісні характеристики інформаційних ресурсів суттєвим чином залежать від облікової політики, яка представляє собою інструмент управління бухгалтерським обліком.

Аналіз фахової літератури та облікової практики свідчить про низьку ефективність облікової політики вітчизняних підприємств. Серед причин, що зумовлюють такий стан речей зауважимо наступне.

По-перше, відсутність відповідного кадрового потенціалу та професійних знань у працівників бухгалтерської служби. Адже визначення облікової політики підприємства - це надзвичайно складний і трудомісткий процес, який вимагає від учасників неабияких здібностей, комплексних знань усіх процесів, що відбуваються на підприємстві, володіння інформацією про зовнішнє середовище стосовно напрямків та перспектив розвитку галузі та конкурентів, знання стратегії розвитку підприємства, основних пріоритетів амортизаційної, інвестиційної, фінансової політики підприємства. Усе це потребує

грунтовного аналізу подій та фактів, уміння бачити перспективу, неординарно мислити. Вибір та обґрунтування окремих елементів облікової політики потребує складних розрахунків та математичного апарату (наприклад, для визначення складу постійних та змінних витрат на основі кореляційних зв'язків), інформації про середньо-галузеві показники та показники аналогічних підприємств (наприклад, для визначення термінів служби основних засобів).

По-друге, недостатній рівень економічної освіти керівників та власників, які не розуміють можливостей впливу через облікові інструменти на результати діяльності підприємства, як наслідок неготовність керівників та власників виділяти додаткові ресурси для здійснення цієї роботи.

По-третє, відмінність інтересів учасників процесу формування облікової політики: власників, керівництва, працівників бухгалтерії. Особливо актуальною є дана обставина для корпоративних підприємств, де відділено функції володіння власністю та управління нею. Менеджери різного рівня (директор, головний бухгалтер, фінансовий директор) не завжди діють в інтересах власників, оскільки мають власні інтереси які не завжди співпадають, а іноді протирічать інтересам власників.

В таких умовах принциповим питанням для ефективного управління бухгалтерським обліком через інструмент облікової політики є правильне визначення суб'єкту формування та оптимізації облікової політики. Вважаємо, що це повинна бути не бухгалтерія, а відповідні структури внутрішнього аудиту. Вищезазначене є особливо актуальним для корпоративних підприємств, де внутрішній аудит може бути реально незалежним від керівника і діяти в інтересах власника., тому саме він може бути тим суб'єктом, який забезпечуватиме реалізацію інтересів власників при формуванні методики одержання облікової інформації. Таким чином важливою функцією внутрішнього аудиту є формування облікової політики з огляду стратегічних цілей та інтересів власників.

Висновки: 1.Важливим напрямком удосконалення фінансового обліку повинно стати посилення його орієнтації на внутрішнього користувача. 2.Формування інформаційних ресурсів для ефективного управління бізнесом в системі бухгалтерського обліку вимагає адаптації теоретичних та

методологічних основ обліку до змін економічного середовища. 3.Реальна оцінка вартості бізнесу стає важливим завданням обліку. 4.Облікова політика є важливим чинником, який впливає на інформацію, створену в системі фінансового обліку.